

Kangasalan kunta KONSERNIOHJE

Liiketoimintajaosto 8.12.2015 § 59

Kunnanhallitus 16.5.2016 152

Valtuusto 13.6.2016 § 58

Kunnanhallitus 30.3.2017 § 105

Valtuusto 10.4.2017 § 40

Voimaantulo 1.6.2017

Sisällysluettelo

1. Kunnan omistajapolitiikan kokonaisuus	3
2. Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite	3
3. Soveltamisala	3
4. Konserniohjeen sitovuus	4
5. Kunnan toimielinten toimivallan jako konserniohjauksessa	4
6. Yhtiökokous	4
7. Nimeäminen yhtiökokousedustajaksi ja tytäryhteisön hallitukseen	5
7.1. Hallituksen jäsenten valinta ja toimikausi	
7.2. Hallituksen jäsenten riippumattomuus ja esteellisyys	
8. Hallitus	6
8.1. Hallituksen tehtävät ja vahingonkorvausvastuu	
8.2. Hallituksen puheenjohtajan tehtävät	
8.3. Hallituksen työskentely	
9. Palkkiot ja palkitseminen	8
10. Toimitusjohtaja	8
11. Konserniraportointi	9
12. Sisäinen valvonta ja kokonaisvaltainen riskienhallinta	9
13. Keskitetyt konsernitoiminnot	10
14. Kuntakonsernin tarkastus	10
15. Tytäryhteisöjen neuvotteluelvoitteet	11
16. Tiedottaminen ja luottamushenkilöiden tiedonsaantioikeus	12

Tytär- ja osakkuusyhteisöt

1. Kunnan omistajapolitiikan kokonaisuus

Kangasalan kuntakonsernin tavoitteena on turvata kunnan pitkäjänteinen toiminta ja varmistaa pääoman käyttöön sekä omaisuuden hankintaan ja hoitoon liittyvän pää-
töksenteon systemaattisuus, ennakoitavuus sekä pääomien käytön tehokkuus.
Kuntakonsernia ohjaavina asiakirjoina ovat valtuuston hyväksymät omistajastrategia
ja konserniohje, joka sisältää ~~(kunnanhallituksen 28.3.2011 hyväksymät)~~ ohjeet hy-
västä hallinto- ja johtamistavasta Kangasalan kuntakonsernissa.

Kangasalan omistajastrategia on hyväksytty 13.2.2012

Kangasalan konserniohje on hyväksytty ~~13.6.2016.~~ 10.4.2017.

2. Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite

Konserniohjeen tarkoituksena on tukea kuntakonsernin johtamisen edellytyksiä ja omistajaohjausta siten, että konsernia voidaan ohjata yhtenäisesti hyvien hallinto- ja ohjausperiaatteiden mukaisesti.

Tarkoituksena on myös yhdenmukaistaa menettelytapoja ja tehostaa kuntakonsernin johtamisen edellytyksiä siten, että kuntakonsernia ja kunnan muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kunnan kokonaisuus huomioon ottaen.

Kunnan omistajapolitiittiset linjaukset ja konserniyhtiöille asetettavat toiminnan ja talouden tavoitteet määritellään perustuen kuntastrategiaan ja huomioiden kunkin yhtiön merkittävyys ja riskit.

3. Soveltamisala

Konserniohjetta sovelletaan kunnan tytäryhteisöjen sekä soveltuvin osin osakkuusyh-
teisöjen omistajaohjaukseen.

- Kuntakonserniin kuuluvat tytäryhteisöt, joissa kunnalla on ~~kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n tarkoittama määräysvalta.~~ *enemmän kuin puolet kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä ja tämä äänen enemmistö perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin taikka muuhun sopimukseen. Tai kunnalla on oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä kohdeyrityksen hallituksessa tai siihen verrattavassa toimieli-
messä taikka toimielimessä, jolla on tämä oikeus, ja oikeus perustuu samoihin seik-
koihin kuin 1 kohdassa tarkoitettu äänenenemmistö.*

- Osakkuusyhdistykset (osakeyhtiöt ja kuntayhtymät), joissa kuntakonsernilla on vähin-
tään viidesosa ja enintään puolet yhteisön osakkeiden tai osuuksien tuottamasta
äänimäärästä.

4. Konserniohjeen sitovuus

Konserniohjeita **noudatetaan on noudatettava** konserniin kuuluviissa tytäryhteisöissä, jollei niitä koskevasta lainsäädännöstä, yhtiöjärjestyksestä, säännöistä, perus- tai osakassopimuksesta muuta johdu.

Konserniohjeeseen perustuvien yksittäisten ohjeiden ollessa ristiriidassa yhteisöä koskevien säännösten, kuten osakeyhtiö-, yhteisö- tai kirjanpitolainsäädännön tai muun pakottavan lainsäädännön kanssa, noudatetaan voimassa olevaa pakottavaa lainsäädäntöä. Yhteisön johdon on ilmoitettava ristiriidasta viipymättä kirjallisesti konsernijohdolle.

5. Kunnan toimielinten toimivallan jako konserniohjauksessa

Konsernijohto

Konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Konsernijohto vastaa kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Konsernijohto arvioi vuosittain kunnan kokonaisedun toteutumisen ja riskienhallinnan kannalta omistajaohjauksen tuloksellisuutta.

Valtuusto

- päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista,
- päättää kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista,
- hyväksyy omistajapolitiittiset linjaukset,
- hyväksyy konsernitilinpäätöksen osana kunnan tilinpäätöstä ja
- hyväksyy konserniohjeen

Kunnanhallitus

- vastaa omistajapolitiikan ja omistajastrategian määrittelystä,
- päättää konserniohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä,
- vastaa liikelaitoksen ja tytäryhteisöjen omistajaohjauksesta,
- päättää kunnan edustajien nimeämisestä konsernin yhteisöjen ja muiden vastaavien toimielimien kokouksiin sekä antaa heille tarvittavat toimintaohjeet,
- vastaa sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta sekä hyväksyy sisäisen valvonnan yleiset toimintaohjeet

Kunnanjohtaja

- vastaa kuntakonsernin taloudesta, johtamisesta, ohjauksesta sekä valvonnasta
- vastaa kuntakonsernin omistajapolitiikan toteutuksesta

Hallintojohtaja

- vastaa omistajaohjauksen ja konsernivalvonnan valmistelusta,
- huolehtii konserniohjauksen toteuttamisesta,
- toimii yhteyshenkilönä konsernijohdon ja konserniyhteisöjen välillä

6. Yhtiökokous

Yhtiökokous on osakeyhtiön ylin päätöksentekuelin, jossa osakkeenomistajat osallistuvat yhtiön ohjaukseen ja valvontaan. Yhtiökokous päättää sille osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen mukaan kuuluvista asioista.

Tilikauden aikana yhtiössä on järjestettävä yksi varsinainen yhtiökokous ja tarvittaessa ylimääräisiä yhtiökokouksia.

Kuntaa edustaa yhtiökokouksessa kunnanhallituksen tai kunnanjohtajan määräämä edustaja. Kyseisen yhtiön hallituksen jäsen ei voi toimia yhtiökokousedustajana kokouksessa, jossa päätetään vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen jäsenille.

Talousarvion täytäntöönpano-ohjeessa mainittujen raportointivelvollisten yhtiöiden hallitusten puheenjohtajilla tai varapuheenjohtajilla sekä toimitusjohtajilla/isännöitsijöillä/asiamiehillä on velvollisuus olla läsnä ja hallitusten muilla jäsenillä on oikeus olla läsnä yhtiökokouksessa, ~~on tarpeen~~ osakkeenomistajien ja yhtiön toimielimien välisen vuorovaikutuksen edistämiseksi ja osakkeenomistajien kyselyoikeuden toteuttamiseksi.

Yhtiökokouksen ajankohta on sovittava nimetyn yhtiökokousedustajan tai konsernijohtajan kanssa. Yhtiökokouksen ajankohdasta ja kokouksessa käsiteltävistä asioista on ilmoitettava konsernijohtolle viimeistään kaksi viikkoa ennen kokousta. Mikäli yhtiökokouksessa käsitellään muita kuin yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiökokouksessa vuosittain käsiteltäviä asioita, on ajankohdasta ilmoitettava vähintään kolme viikkoa ennen kokousajankohtaa.

Yhtiökokouksukutsu liitteineen osoitetaan ja toimitetaan nimetylle yhtiökokousedustajalle. Lisäksi se toimitetaan sähköpostilla hallintojohtajalle. Allekirjoitetusta yhtiökokouspöytäkirjasta tulee lähettää jäljennös hallintojohtajalle viipymättä sen valmistuttua. Yhtiökokousedustajan on tarvittaessa raportoitava yhtiökokouksen asioista konsernijohtolle.

7. Nimeäminen yhtiökokousedustajaksi ja tytäryhteisön hallitukseen

7.1. Hallituksen jäsenten valinta ja toimikausi

Kuntaa osakkeenomistajana edustaa yhtiökokouksessa kunnanhallituksen tai kunnanjohtajan määräämä edustaja, jolle konsernijohto antaa omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet.

Konserniyhtiöiden hallitusten kokoonpanossa otetaan huomioon kunkin yhtiön toimialan edellyttämä riittävä liiketoiminnan ja talouden asiantuntemus. Konsernijohto vastaa yhteistyössä konserniyhtiöiden hallitusten puheenjohtajien kanssa hallitusten jäsenten nimitysprosessista. *Nimeäminen on kohdan 5. mukaisesti kunnanhallituksen vastuulla.* Prosessin aikana esitellään kunkin yhtiön toimintaa ja taloutta sekä tarve hallitusjäsenten osaamiselle. Nimitysprosessissa kiinnitetään huomiota jäsenten sitoutumisvalmiuteen useammaksi vuodeksi, kehittymisvalmiuteen ja hallituksen toimivuuteen kokonaisuutena. Keskeisesti kunnan palvelutuotannossa mukana olevien yhtiöiden hallitukseen voidaan nimetä asiantuntemuksen perusteella kunnan viranhaltijoita.

Yhtiökokous valitsee hallituksen jäsenet. Hallituksen jäsenen toimikausi on määrällinen. Hallituksen jäsenet valitaan vuodeksi kerrallaan huolimatta siitä, että kunnan hallituksen ohjaus annetaan neljän vuoden toimikaudeksi.

Konserniyhtiöt muuttavat yhtiöjärjestyksiään siten, että hallitukset muodostuvat vain varsinaisista jäsenistä.

Hallituksen jäsen voidaan kesken toimikauden erottaa tai hän voi erota. Yhtiön hallituksen jäsenen vaihtaminen kesken toimikauden edellyttää myös kunnan ohjausta. Hallituksen jäsenen tehtävän tullessa avoimeksi kesken toimikauden, hallituksen muiden jäsenten on huolehdittava siitä, että uusi jäsen valitaan jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Hallituksen jäsenillä tulee olla tarkoituksenmukainen toimialan, organisaation toiminnan sekä hallinnon ja johtamisen asiantuntemus. Hallituksen jäseneltä edellytetään mahdollisuutta käyttää riittävästi aikaa tehtävän hoitamiseen.

Hallituksen jäseneltä ja varajäseneksi valittavalta on ennen valintaa saatava kirjallinen suostumus tehtävään. Suostumuksen yhteydessä hallituksen jäsenet täyttävät hallituksen jäsenen perustietoilmoituksen, jossa ilmoitetaan nimi, syntymäaika, osoite ja, mahdolliset sidonnaisuudet yhtiöön. Tiedoissa tapahtuneista olennaisista muutoksista on viipymättä ilmoitettava yhtiölle.

Kuntakonserniin kuuluvissa yhtiöissä tai yhtiöissä, joissa kunnilla on enemmistö, on hallituksen jäsen ehdokkaiden nimeämisessä ja valinnassa noudatettava naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia (609/1986).

7.2 Hallituksen jäsenten riippumattomuus ja esteellisyys

Hallituksen **keskeinen** tehtävä **nä** on valvoa yhtiön toimivan johdon toimintaa. Valvonnan edistämiseksi hallitusten jäsenten on oltava yhtiöstä aidosti riippumattomia.

Hallituksen jäsen ei ole riippumaton, jos

- jäsenellä on työ- tai toimi- tai vähäistä suurempi toimeksiantosuhde yhtiöön
- jäsen on ollut työ- tai toimeksiantosuhde yhtiöön viimeisen kolmen vuoden aikana ennen hallituksen jäsenyyden alkamista
- jäsen kuuluu toimivaan johtoon toisessa yhtiössä ja yhtiöiden välillä on tai on viimeisen vuoden aikana ollut, asiakkuus-, toimittajuu- tai yhteistyösuhde, joka on merkittävä toiselle yhtiölle
- jäsen kuuluu toimivaan johtoon tai hallitukseen sellaisessa yhtiössä, jonka hallituksen jäsen kuuluu toimivaan johtoon ensin tarkoitettussa yhtiössä (ristikkäinen valvontasuhte)
- riippumattomuus muusta erityisestä syystä vaarantuu

Riippumattomuus ei koske tilannetta, jossa yhtiö perustaa oman toiminnan tehostamiseen liittyvän tytäryhtiön.

Hallituksen jäsen ei saa osakeyhtiölain mukaisesti osallistua hänen ja yhtiön välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn eikä myöskään osallistua yhtiön ja kolmannen henkilön välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn, jos hänellä on odotettavissa siitä olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa yhtiön edun kanssa.

8. Hallitus

8.1. Hallituksen tehtävät ja vahingonkorvausvastuu

Hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus vastaa siitä, että yhtiön kirjanpito ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti

järjestetty. Hallitus ohjaa ja valvoo yhtiön toimivaa johtoa, nimittää ja erottaa toimitusjohtajan, hyväksyy yhtiön strategian ja valvoo sen toteuttamista, hyväksyy riskienhallinnan periaatteet sekä varmistaa johtamisjärjestelmän toiminnan. Hallitus huolehtii siitä, että yhtiössä harjoitetaan hyvää henkilöstöpolitiikkaa.

Hallituksen tehtävänä on edistää yhtiön ja osakkeenomistajien etua sekä huolehtia siitä, että kaikkien osakkeenomistajien edut tulevat tasapuolisesti huomioonotetuiksi. Hallituksen jäsenet eivät edusta yhtiössä heitä jäseneksi ehdottaneita tahoja.

Yhtiön hallituksen on huolehdittava, että sillä on toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä strategia, jonka toteutumista seurataan, arvioidaan ja raportoidaan hallitukselle säännöllisesti riittävän usein.

Hallitus on kollektiivisesti vastuussa päätöksistään. Vastuu voi tietyin edellytyksin syntyä, vaikka jäsen on ollut poissa hallituksen kokouksesta. Hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan henkilökohtainen vahingonkorvausvastuu voi syntyä muun muassa vaadittavan huolellisuusvelvoitteen laiminlyönnillä, rikkomalla osakeyhtiölakia, muita lakeja tai yhtiöjärjestystä. Vahingonkorvausvastuu voi myös syntyä jättämällä noudattamatta ilman siihen oikeuttavaa perustetta Kangasalan kuntakonsernin tytäryhteisöjen konserniohjetta tai muuta omistajaohjeistusta siten, että siitä aiheutuu merkittävää vahinkoa yhtiölle tai ~~kuntakonsernille~~ **osakkeenomistajalle**.

8.2. Hallituksen puheenjohtajan tehtävät

Hallituksen puheenjohtajan tehtävänä on muun muassa:

- huolehtia, että hallitus on toimintakykyinen ja päätösvaltainen
- johtaa hallituksen työskentelyä niin, että hallitus huolehtii tehtävistään mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti
- toimia toimitusjohtajan esimiehenä
- seurata toimitusjohtajan tehtäviä ja valvoa, että toimitusjohtaja on tehtäviensä tasalla
- vastata siitä, että hallitus kokoontuu tarvittaessa tai jos hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja sitä vaatii
- hyväksyä toimitusjohtajan laatiman esityslistan hallituksen kokouksia varten
- johtaa ja kehittää hallituksen työskentelyä
- huolehtia osaltaan siitä, että kunnan tytäryhtiöissä noudatetaan kunnan omistajastrategiaa ja konserniohjetta
- huolehtia siitä, että mahdollisissa konsernijohdon ennakkokäsityksen selvittämisen piiriin kuuluvissa asioista on ennen hallituksen lopullista päätöstä hankittu konsernijohdon ennakkokäsitys
- huolehtia siitä, että lakisääteiset ja yhtiöjärjestyksessä määrätyt toimenpiteet ja niihin liittyvät päätökset tehdään ajallaan
- hyväksyä toimitusjohtajan edustus yms. menot, lomat ja muut vapaat
- pitää tarvittaessa yhteyttä hallituksen jäseniin ja toimitusjohtajaan kokousten välillä
- pitää tarvittaessa yhteyttä omistajiin kuten esim. kunnan konsernijohtoon ja muihin sidosryhmiin myös yhtiökokousten välillä
- vastata siitä, että hallituksen työskentelyssä noudatetaan hallituksen hyväksymän työjärjestyksen määräyksiä
- vastata siitä, että hallitus suorittaa vuosittain toimintansa ja työskentelytapojensa itsearvioinnin

8.3. Hallituksen työskentely

Hallitus työskentelee ja tekee päätöksensä hallituksen kokouksissa kollektiivisena elimenä.

Hallituksen kokouksista on laadittava pöytäkirja. Puhelin- ja sähköpostikokoukset rinnastetaan tavanomaisiin kokouksiin ja niistä on laadittava pöytäkirja.

Hallitus on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet sen jäsenistä on läsnä ja kun kaikille jäsenille on varattu mahdollisuus osallistua kokoukseen.

Hallituksen päätökseksi tulee enemmistön mielipide. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni. Hallituksen jäsenellä ja toimitusjohtajalla on oikeus saada eriävä mielipiteensä merkitykseksi pöytäkirjaan.

Hallitus ei saa tehdä päätöstä tai ryhtyä muuhun toimenpiteeseen, joka on omiaan tuottamaan osakkeenomistajalle tai muulle henkilölle epäoikeutettua etua yhtiön tai toisen osakkeenomistajan kustannuksella.

Hallituksella on oltava tarvittaessa työjärjestys, johon on kirjattu muun muassa hallituksen työskentelytavat ja hallituksen kokoontumisaikataulu. Hallituksen tulee kokoontua säännöllisesti ja riittävän usein tehtäviensä toteuttamiseksi.

Yhtiöiden hallitusten puheenjohtajat ja jäsenet koulutautuvat ja sitoutuvat jatkuvasti kehittämään hallitustyöskentelyn edellyttämää osaamistaan. Kunnan vastuulla on järjestää koulutusta vähintään valtuustokausittain.

9. Palkkiot ja palkitseminen

Hallituksen jäsenten palkkioista päättää yhtiökokous. Hallituksen puheenjohtajalle ja jäsenille maksetaan palkkiota. Yhtiökokouksessa kunnan edustajan ottaessa kantaa ja päättäessä hallituksen jäsenen kokous- ja vuosipalkkiosta on otettava huomioon yhtiön toiminnan laajuus. Palkkioista on kunnanhallituksen erillinen päätös.

Hallituksen jäsenet tai puheenjohtaja eivät voi olla osallisina tulospalkkio- tai muissa vastaavissa järjestelmissä.

Henkilöstön tulospalkkio- ja muiden yhtiön sisäisten palkitsemisjärjestelmien kehittäminen on yhtiön hallituksen vastuulla. Toimitusjohtajan ja henkilöstön mahdolliset tulospalkkiojärjestelmät perustuvat soveltuvin osin kunnan henkilöstöön sovelletta-vaan palkkiojärjestelmään ja ne voivat joustaa riippuen yhtiön tuloksesta. Yhtiön hallitus hankkii omistajalta ennakkokäsityksen palkkiojärjestelmästä ennen päätöksentekoa.

10. Toimitusjohtaja

Toimitusjohtaja hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa lain ja hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimitusjohtaja saa ryhtyä yhtiön toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen epätavalliseen tai laajakantoisiin toimiin vain hallituksen

valtuuttamana. Toimitusjohtaja huolehtii yhtiön kirjanpidon ja varainhoidon järjestämisestä lainmukaisella ja luotettavalla tavalla. Toimitusjohtajalla on itsenäinen vastuu tehtäväpiirinsä kuuluvien asioiden hoitamisesta.

Toimitusjohtajan nimittää ja erottaa hallitus.

Yhtiön hallituksen puheenjohtajan on hankittava kunnan konsernijohtajan ennakkokäsitys tytäryhtiön toimitusjohtajan ja hänen pitkäaikaisen (vähintään neljä kuukautta) sijaisensa valintaan ja palkkaukseen sekä sen olennaiseen muutokseen.

Toimitusjohtajan palvelussuhteen keskeisistä ehdoista on laadittava yhtiön ja toimitusjohtajan välillä kirjallinen toimitusjohtajasopimus, jonka hallitus hyväksyy. *Toimitusjohtajasopimusmalli on konsernissa yhtenevä.*

11. Konserniraportointi

Kuntakonsernin tytäryhteisöraportoinnissa mukana olevien yhteisöjen tulee toimittaa emolle tarvittavat tiedot annettujen ohjeiden ja aikataulujen mukaisesti. Tytäryhteisöt raportoivat toimintansa ja taloutensa kehittymisestä emon määrittämällä tavalla. Tytäryhteisöjen on lisäksi raportoitava erikseen, mikäli sen toiminta ei vastaa oletettua kehitystä.

Konserniyhtiöt raportoivat emon ohjeistaman raportointimallin mukaisesti puolivuositain omistajan asettamien tavoitteiden toteutumisesta, toiminnan tuloksellisuudesta ja taloudellisen aseman kehityksestä sekä omaisuuden arvon kehittymiseen olennaisesti vaikuttavista tekijöistä. Tulosennuste laaditaan tarvittaessa.

Tytäryhteisöjen tulee erikseen kysyttäessä esittää konsernijohtolle hallitusten kokousten esityslistat ja pöytäkirjat.

Yhtiön toimitusjohtaja raportoi konsernijohtolle tilikauden aikana pidettyjen kokousten lukumäärän sekä jäsenten henkilökohtaisen osallistumisen kokouksiin.

Konsernitilinpäätös

Konserniyhteisöillä tulee olla kalenterivuotta vastaava tilikausi. Kaikissa konserniin kuuluvissa yhteisöissä tulee noudattaa kirjanpitolain mukaisia kirjanpito- ja tilinpäätösperiaatteita, kuntalain konserniyhteisöjä koskevia säännöksiä ja hyvää kirjanpitoloppua.

Konsernitilinpäätöstä sekä välitilinpäätöstä varten tarvittavat tiedot toimitetaan emon määräämällä tavalla ja määräämässä muodossa erikseen annettavan aikataulun mukaisesti. Konsernitilinpäätökseen yhdisteltävien konserniyhteisöjen on laadittava välitilinpäätökset yhdistelyajankohtina.

12. Sisäinen valvonta ja kokonaisvaltainen riskienhallinta

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen kuuluu tytäryhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulle. *Kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje on voimassa 1.6.2017 alkaen.*

Tytäryhteisön hallituksen on huolehdittava siitä, että yhteisössä on määritelty sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet ja menettelyt osaksi johtamista ja päätöksentekoa ja että yhteisössä seurataan valvonnan toimivuutta. Tytäryhteisön toimitusjohtajan on huolehdittava riittävän ja toimivan sisäisen valvonnan toteuttamisesta ja ylläpitämisestä sekä toimivuuden varmistamisesta.

Tytäryhteisöjen hallitusten on huolehdittava siitä, että riskienhallinnan periaatteet on määritelty ja että yhteisön toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan, arvioidaan ja niitä seurataan. Kokonaisvastuu tytäryhteisön riskienhallinnasta sekä niiden hallinnasta kuuluu yhteisön hallitukselle. Konsernijohto ja tilintarkastajat arvioivat prosesseja, joilla organisaatiossa varmistetaan, että merkittävät riskit on ymmärretty ja että niitä hallitaan asianmukaisesti.

Tytäryhteisöt raportoivat konsernijohtolle sisäisen valvonnan toimivuudesta ja merkittävistä riskeistä sekä riskienhallinnan toimivuudesta ja riittävydestä. Käytännössä raportointi toteutetaan vuosittain kunnan toimintakertomuksen yhteyteen laadittavassa raportissa.

Tämän lisäksi tytäryhteisön hallituksen on raportoitava viipymättä konsernijohtolle, jos yhtiön toimintaan liittyvän merkittävän riskin realisoituminen on todennäköistä.

Merkittävien konserniyhtiöiden hallitukset ja toimitusjohtajat tekevät itsearvioinnin toiminnastaan vähintään kahden vuoden välein.

Yhtiöt ottavat tarvittaessa vastuuvakuutuksen.

13. Keskitetyt konsernitoiminnot

Lainanotto ja lainan takaukset

Kunta ei saa myöntää lainaa, takausta tai muuta vakuutta, jos siihen sisältyy merkittävä taloudellinen riski. Kunnan edut tulee turvata riittävän kattavilla vastavakuuksilla. Lainanotossa tytäryhteisöt hyödyntävät kunnan rahoitusasiantuntemusta.

Hankinnat

Tytäryhtiöt voivat käyttää Kuntien Hankintayhtiö KuHa Oy:n hankintasopimuksia.

Henkilöstöpolitiikka

Tytäryhteisöt järjestävät eläkevakuutuksensa Kuntien eläkevakuutuksessa ja työnantajaedunvalvonta hoidetaan Avaintyöntajat ry:n kautta silloin, kun se on kunnan edun mukaista eikä tytäryhtiön etu muuta edellytä.

Tytäryhteisöt ovat vastuullisia työnantajia, jotka toteuttavat hyvää johtamista sekä huolehtivat työelämän laadusta ja henkilöstön hyvinvoinnista. Konsernin sisällä ei ole epätervettä kilpailua henkilökunnasta.

Yhtiöt noudattavat vain yhtä tes:iä kunkin ammattikunnan sisällä.

Talous- ja henkilöstöhallinto

Konserniyhtiöille tarjotaan keskitettyä kirjanpidon ja palkkahallinnon sekä ict-palvelua perustietotekniikan osalta. Palvelun tavoitteena on vakiintua kuntakonsernille keskitetyksi, ellei tytäryhteisön selvitys osoita muuta ratkaisua konsernietu huomioiden paremmaksi.

14. Kuntakonsernin tarkastus

Tilintarkastus

Yhtiöissä tulee olla vähintään yksi varsinainen ja yksi varatilintarkastaja. Mikäli tilintarkastajaksi valitaan tilintarkastuslain mukainen tilintarkastusyhteisö, ei varatilintarkastajaa tarvitse valita. Yhtiöjärjestys on muutettava vastaamaan tätä määräystä siinä yhteydessä, kun yhtiöjärjestystä on muutoin tarpeen muuttaa.

Kunnanhallitus antaa yhtiökokousedustajalle ohjeen tilintarkastajien valinnasta ja yhtiökokous valitsee tilintarkastajan.

Jotta kuntakonsernin tilintarkastus olisi riittävän kattavaa, on perusteltua, että kunnan tilintarkastaja toimii kuntakonserniin kuuluvien tytäryhtiöiden tilintarkastajana. Kunnan tarkastuslautakunnan tulee arvioida edellä mainittu seikka ja ottaa se tarvittaessa etukäteen huomioon kunnan ja kuntakonserniin kuuluvien yhtiöiden tilintarkastusta koskevien palveluiden kilpailuttamista suunniteltaessa ja toteutettaessa. Tilintarkastus kilpailutetaan tarkastuslautakunnan toimesta ~~valtuustokausittain~~ *enintään kuudeksi tilikaudeksi*.

Yhtiön on ilmoitettava toimintakertomuksessa tilintarkastuspäivien lukumäärä tilikaudelta tilintarkastuksen kilpailutusta varten.

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta voi kutsua kuntakonserniin kuuluvan tytäryhteisön ja kunnan määräysvaltaan kuuluvan säätiön toimielimen jäsenen sekä niiden palveluksessa olevan henkilön kuultavaksi lautakunnan kokoukseen. Lautakunnalla on oikeus saada tietoja tytäryhtiöiden ja kunnan määräysvaltaan kuuluvien säätiöiden toiminnasta ja taloudesta sen arvioimiseksi ovatko valtuuston asettamat tavoitteet saavutettu ja onko omistajapoliittisia linjauksia noudatettu.

Sisäinen tarkastus

Kunnanjohtaja voi tarvittaessa antaa toimeksi sisäisen tarkastuksen toimenpiteitä konserniyhtiöiden osalta.

15. Tytäryhteisöjen neuvotteluelvoitteet

Tytäryhteisön on jo valmisteluvaiheessa hankittava omistajan ennakkokäsitys tehdessään päätöstä merkittävästä asiasta. Velvollisuus omistajan ennakkokäsityksen hankkimiseen on tytäryhteisön toimitusjohtajalla. Tytäryhteisön hallituksen puheenjohtajan velvollisuutena on valvoa, että ennakkokäsitys on haettu ja että se kirjataan pöytäkirjaan siinä kokouksessa, kun merkittävästä asiasta tehdään päätös hallituksen tai vastaavan toimielimen kokouksessa. Omistajan ennakkokäsitys haetaan konsernijohdolta seuraavista asioista päätettäessä:

- yhteisön toiminta-ajatuksen muuttaminen
- yhteisön toiminnan muuttaminen siten, että yhteisö voi menettää hankintalainsäädäntöön tai oikeuskäytäntöön perustuvan sidosyksikköasemansa suhteessa kuntaan
- yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen muuttaminen
- toimintaan nähden merkittävät investoinnit ja niiden suunnittelu, käsittäen myös kiinteistökaupat

- yrityskaupat
- osakkeiden merkintä, mikäli osakkeiden ostamista ja omistamista ei erityisesti ole annettu yhtiön tehtäväksi
- merkittävä lainanotto ja -anto sekä vakuuksien, takausten tai muiden yhtiöitä sitovien merkittävien rahavelvoitteiden antaminen
- periaatteelliset tai taloudellisesti merkittävät sopimukset ja toiminnan laajakantoiset muutokset
- toimitusjohtajan valinta, johtajasopimus, palkka ja palkitseminen
- yhtiökokoukselle tehtävä voitonjakoehdotus, mikäli se poikkeaa yhtiön noudattamasta tavanomaisesta voitonjakokäytännöstä
- yhteisön omaisuuden luovuttaminen konkurssiin tai selvitystilaan tai saneerausmenettelyyn hakeutuminen.

Omistajan ennakkokäsityksen hankkiminen ei muuta tytäryhteisön johdon oikeudellista asemaa ja vastuuta. Tytäryhteisön hallitus ja toimiva johto kantavat aina vastuun tekemistään päätöksistä ja yhteisön johtamisesta.

16. Tiedottaminen ja luottamushenkilöiden tiedonsaantioikeus

Kuntalain 29 §:n mukaisesti kunnan toiminnasta on tiedotettava asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille. Kuntalain 2 §:ssä säädetään lain soveltamisalasta. 6 § 2. mom. ”Kunnan toiminta käsittää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan lisäksi osallistumisen kuntien yhteistoimintaan sekä muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan.”

Tytäryhteisöjä koskevasta tiedotuksesta vastaa yhteisössä hallitus ja toimitusjohtaja tai vastaava sekä kunnan puolella konsernijohto. Yhteisön tiedottamisen on tuettava konsernin asettamia tavoitteita ja toimintapolitiikkaa. Yhteisöjen on huolehdittava, että kunnan tiedottajalla on yhteisöjen tiedottamisesta riittävästi ja oikea-aikaisesti tietoa. Tarvittaessa tiedottaminen on järjestettävä yhteistyössä kunnan tiedottajan tai hänen varahenkilönsä kanssa (esim. kriisiviestintä, muihin konsernitoimintoihin vaikuttavat asiat). Tytäryhteisöt voivat tarvittaessa käyttää tiedottamisessa myös kunnan internetsivuja.

Milloin yhtiöllä on asiakkaina kuntalaisia, yhtiön toiminta on laajaa tai yleistä mielenkiintoa herättävää, yhtiön on huolehdittava, että yhtiössä on laadittu vuosikertomus, joka on yleisesti saatavilla.

Kuntalain 83 §:n 2 momentin mukaan luottamushenkilöllä on oikeus saada kunnan konsernijohtolta konsernijohtoon hallussa olevia kunnan tytäryhteisöjen toimintaa koskevia tietoja, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Tytäryhteisöt antavat pyynnöstä konsernijohtolle tytäryhteisöjen toimintaa koskevia tietoja luottamushenkilöiden tiedonsaantioikeuden turvaamiseksi. Tytäryhteisöt antavat tietoja riittävästi ottaen huomioon yhteisön toiminnan luonne.

Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa yhteisöjä koskevissa asioissa tulee huomioida kunnan yleiset viestinnän periaatteet sekä julkisuus- ja salassapitosäännökset. Ennen tietojen antamista tytäryhteisön hallituksen tai toimitusjohtajan on arvioitava, voidaanko tiedot antaa aiheuttamatta yhteisölle haittaa.

<i>TYTÄRYHTEISÖT</i>	
<i>Koy Oy Kangasalan Taloherttua *</i>	<i>100,0 %</i>
<i>Kangasalan Kiinteistöpalvelu Oy *</i>	<i>100,0 %</i>
<i>Herttuan Kiinteistöpalvelu Oy *</i>	<i>100,0 %</i>
<i>Kangasalan Lämpö Oy *</i>	<i>100,0 %</i>
<i>Kangasalan Uimahalli Oy *</i>	<i>100,0 %</i>
<i>Koy Kangasalan Harjunsola I</i>	<i>66,0 %</i>
<i>Koy Kangasalan Harjunsola II</i>	<i>66,0 %</i>
<i>Kangasalan Parkki Oy</i>	<i>100,0 %</i>
<i>Koy Kangasalan Säästökeskus</i>	<i>64,6 %</i>
<i>Kangasala-talo Oy *</i>	<i>100,0 %</i>
<i>Koy Vatialan Kasarminportti</i>	<i>59,6 %</i>
<i>As Oy Isopenni</i>	<i>100,0 %</i>
<i>As Oy Kuhmalahden Kolikko</i>	<i>100,0 %</i>
<i>As Oy Kuhmalahden Vili</i>	<i>100,0 %</i>
<i>As Oy Pirkanpelto</i>	<i>100,0 %</i>
<i>As Oy Tulimäenvatro</i>	<i>100,0 %</i>
 <i>OSAKKUUSYHTEISÖT</i>	
<i>Kangasalan Jäähalli Oy</i>	<i>35,3 %</i>
<i>Koy Nattarin Lähipalvelukeskus</i>	<i>22,5 %</i>
<i>Koy Tieliikennemuseo</i>	<i>46,3 %</i>
<i>Kuntien hankintapalvelu KuHa Oy</i>	<i>20,7 %</i>
<i>Sahalahden esikäsittelylaitos</i>	<i>41,0 %</i>

* talousarvion täytäntöönpanosuunnitelman mukaiset raportointivelvolliset yhtiöt